

аналізу, які мають проводитися на кожному підприємстві, інформацію спеціалізованих консалтингових фірм, статистичні дані за регіонами, країні в цілому, вибіркові статистичні та аналітичні дослідження за галузями і групами підприємств, які проводяться органами державної статистики. Джерелами інформації для проведення аналізу і моніторингу фінансового стану підприємства є дані бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку і звітності.

Залежно від змісту і завдань аналізу використовують такі основні інформаційні джерела: фінансову звітність, статистичну звітність, дані внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, дані з первинної облікової інформації (вбіркові дані), експертні оцінки.

До інформації, яка використовується в структурі управління фінансовим станом підприємства, слід пред'являти наступні вимоги: релевантність, аналітичний характер, можливість використання при пошуку, накопиченні й обробці інформації сучасних інформаційних технологій, програмних продуктів і засобів комунікації, прогнозний характер, правильність і точність, достовірність, повнота і комплексність, оперативність, ефективність. Формування інформаційної бази оцінки фінансового стану на підприємстві є процесом цілеспрямованого підбору інформаційних показників для використання їх в процесі оцінки.

Другий етап – оцінка фінансового стану підприємства. Цей етап роботи визнається комплексним та передбачає використання різних прийомів та методів фінансового аналізу. Для попередньої оцінки фінансового стану ми пропонуємо використовувати наступні методи: на основі балансових моделей; коефіцієнтний: за допомогою системи оціночних показників-індикаторів (платоспроможності, стану та структури капіталу, оборотності, прибутковості); графічний метод.

Третій етап – інтегральна оцінка фінансового стану підприємства, на основі якої здійснюється узагальнююча оцінка стабільності функціонування підприємства, виявлення основних загроз фінансовим інтересам підприємства, виявлення причин їх виникнення.

Слід зазначити, що метою оцінки фінансового стану є оцінка фінансової діяльності підприємства з позиції загрози його поточним та стратегічним інтересам, що слугує інформаційним забезпеченням обґрунтування відповідних управлінських рішень та формування фінансової стратегії.

Внаслідок цього, на останньому етапі здійснюється формування загального висновку, в якому узагальнюються результати роботи, які для керівництва є об'єктивним джерелом інформації прийняття обґрунтованих заходів щодо подальшої фінансової діяльності, для контрагентів – фактором прийняття рішення стосовно подальшого співробітництва або його припинення з даним підприємством з позиції ризику.

ПРИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ТАРИФУ НА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГІЮ

Колесніченко А.С., НТУ «ХПІ», м. Харків, Україна

Підвищення інвестиційної привабливості в умовах обмежених ресурсів та гострої конкуренції є одним з головних завдань сучасного енергетичного ринку України. Перед спеціалістами галузі стоїть ряд питань, пов'язаних з активізацією інвестиційної діяльності енергетичної галузі, оцінкою та прогнозуванням поведінки зовнішніх і внутрішніх інвесторів, враховуючи вплив процесу реформування вітчизняного ринку електроенергії.

Розробкою теоретичних основ та аналізом практичного впровадження окремих процесів на ринку електроенергії, який перебуває у стадії реформування, і аналізом ціни як його основної складової займаються такі дослідники як Дерзкий В.Г., Подковальников С.В., Беляев Л.С., Ливень О., Колесніков А.В. та інші. Більш детальну характеристику та аналіз складових тарифу на електричну енергію та його інвестиційне призначення можна знайти в роботах Бялого Ю., Павлової С.І., Юхимчука І.О. та інших.

Енергетичні потужності, як генеруючі, так і передавальні, є дуже капіталомісткими і вимагають тривалих термінів будівництва. У той же час капіталовіддача за рахунок оплати

енергії - порівняно низька. Тобто енергетика - це галузь з високими термінами окупності проєктів і високими інвестиційними ризиками.

Ціна залишається базовим джерелом для покриття інвестиційних ризиків. Перед підприємством стає подвійне завдання: визначити такий її рівень, щоб було досягнуто планові показники рентабельності, з одного боку, і знайти оптимальну комбінацію всіх складових ціни для визначення потрібної інвестиційної складової, з іншого боку. В ціну закладаються об'єктивно обумовлені витрати, втрати, суми, які встановлюються на законодавчому рівні та дозволяють інвестору накопичити кошти на інновації. В результаті гарантом ефективної господарської діяльності власника або інвестора стає інвестиційна складова тарифу.

Сьогодні реальними джерелами вкладень в електроенергетику є інвестиційна складова в тарифах "Укренерго", "Енергоатома і розподільчих компаній", кредит Світового банку для реабілітації гідроелектростанцій і невелика частка інвестиційної надбавки, яка розподіляється через державний бюджет для ТЕС [1]. При цьому істотного приросту інвестицій із зазначених джерел найближчими роками не очікується.

З метою розвитку в Україні альтернативних джерел енергії пропонується закласти в "зелений" тариф інвестиційну складову для фінансування суб'єктами будівництва нових або реконструкції (модернізації) діючих об'єктів електроенергетики з використанням альтернативних джерел енергії в розмірі 50% чистого прибутку від виробництва і реалізації електроенергії за "зеленим" тарифом. Цільова надбавка до тарифу на електроенергію є основним джерелом фінансування інвестиційних проєктів в енергетиці, відповідно до чинних правил ринку електроенергії, вона включається до ціни електроенергії. У структурі роздрібних тарифів частка оптової ринкової ціни складає близько 80%, а також включає надбавки для покриття витрат на утримання енергосистеми, диспетчеризацію, дотаційні сертифікати та інвестиційну складову.

Проте наявність інвестиційної складової не тільки не вирішує існуючі проблеми енергетики, а й породжує нові. По суті, за рахунок цієї інвестиційної складової частини штучно підвищується ринкова ціна на електроенергію. Крім того, необхідність включення надбавки до складу тарифу призводить до труднощів при обґрунтуванні його економічно доцільного рівня, оскільки на сьогодні відсутні дієві методики оцінки рівня вказаної надбавки. Такі обставини приховують в собі ризик необґрунтованого зростання тарифів на електроенергію, всіх вітчизняних підприємств, зокрема, енергоємних промислових виробництв, особливо чутливих до зміни вартості електроенергії. Експерти часто оперують формулюванням економічно обґрунтованого тарифу, однак на практиці виходить, що це досить умовне поняття. Для того щоб можна було говорити про його обґрунтованість, необхідно розуміти, що є обґрунтованими витратами на виробництво послуги. Сьогодні методика тарифоутворення виглядає так: до витрат додається деякий показник рентабельності. Важливо розуміти, що є показники рентабельності, амортизації і зарплати, які юридично вважаються обґрунтованими, проте сумнівною є обґрунтованість цих даних з точки зору реальної економічної ситуації.

Окрім ризиків необґрунтованого зростання тарифів на електроенергію, існують ризики, які пов'язані із сумнівною ефективністю застосування інвестиційної надбавки як джерела. Їх виокремлюють у групу – ризики нецільового використання. Ці ризики носять постійний характер та є досить значними [2]. Однак навіть цільове спрямування надбавки на інвестиційні потреби має неоднозначні наслідки. Так, можливість отримання інвестиційних ресурсів шляхом їх включення у собівартість продукції звільняє енергетичні компанії від необхідності пошуку потенційних інвесторів і знижує вимоги до відбору ефективних інвестиційних проєктів. До того ж, за такого порядку інвестування енергетики практично весь інвестиційний ризик несуть безпосередні споживачі електроенергії, що скорочує їхні власні інвестиційні можливості.

Більш того, при будь-якій організації енергетичного ринку інвестиції в нові електростанції в кінцевому підсумку завжди оплачують споживачі, які купують електроенергію.

Одночасно в умовах конкурентного ринку з'являється протиріччя, а саме відбувається «розрив» між цінами (витратами) діючих електростанцій і цінами, необхідними для залучення інвестицій в нові аналогічні електростанції. Витрати діючих електростанцій можуть знижуватися під впливом конкуренції на оптовому ринку. У той же час ціни, які можуть запропонувати нові електростанції такого ж типу, будуть перевищувати експлуатаційні витрати на величину зазначеної вище інвестиційної складової, що вимагається для повернення (окупності) інвестицій.

На даний момент Мінпаливенерго готує законопроект в сфері надання послуг з передачі газу та електроенергії кінцевому споживачеві. Цим документом передбачено перехід на новий метод розрахунку тарифів. Щоб відбити бажання енергетичної компанії завищувати свої витрати, і тим самим збільшувати вартість наданих послуг, компанії буде запропоновано на 5 років встановити тариф, який не можна буде знизити протягом заданого періоду. Тобто, всі ті кошти, які компанія «вивільнить» в результаті зниження своїх витрат і економії, будуть прибутком компанії. Тоді в учасників ринку з'явиться бажання економити і вкладати в модернізацію та енергозбереження. Для того, щоб запропонований механізм мав економічні підстави, необхідно здійснити переоцінку активів, основних фондів, на яких буде встановлена відповідна прибутковість.

Системна та комплексна інвестиційна державна політика щодо діяльності ринку електричної енергії України, який знаходиться у стадії реформування, сприятиме стабілізації інвестиційного ринку України, мобілізації та диференціації інвестиційних ресурсів. Головне призначення інвестиційної складової тарифу на електричну енергію полягає в передбаченні ризиків для суб'єктів енергоринку, а також забезпеченні потреб для розвитку галузі в цілому.

Література: 1. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року від 15.03.2006 №145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc> 2. Бялий Ю. Энергокапкан. – 16.04.2008. - №16(752) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zavtra.ru/cgi/veil//data/zavtra/08/752/32.html> 3. Колесников А.В. Дифференциация в регулировании энергорынка //Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит.- 2011. - №1(83).- С.29-31.

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СКЛАДОВИХ

Комліченко О.О., Ротань Н.В., ОНПУ, м. Одеса, Україна

Одним із важливих завдань підприємства в умовах ринкової економіки є формування нової системи прогнозування і планування його розвитку. При цьому необхідно орієнтуватися не на можливості виробництва товарів та послуг, а на задоволення потреб споживачів та максимальне врахування інтересів всіх учасників ринку. Крім того, актуальним є визначення обсягів ресурсів, які будуть при цьому затрачені. В період переходу суб'єктів господарювання від стратегії виживання до стратегії розвитку вивчення економічного потенціалу підприємства є актуальним.

Аналіз публікацій виявив значні відмінності у визначенні економічного потенціалу, його сутності, складових елементів та зв'язків з поняттями «ресурсний потенціал», «потенціал економічного зростання». Найчастіше визначають економічний потенціал як сукупність наявних у підприємства ресурсів. Такий підхід відслідковується у роботах Б. Плишевського [2], А. Тодосейчука [3], де поняття «економічний потенціал» тотожне поняттям «ресурсного потенціалу», «інвестиційного потенціалу». На наш погляд, ресурсний потенціал та взаємодія його складових є основою економічного потенціалу. Ресурси можуть бути відокремлені від суб'єкта господарювання, разом з тим потенціал – це невід'ємна властивість господарської одиниці. Т.Ф. Рябова трактує потенціал як сукупність наявних факторів виробництва, інтелекту, виробничих резервів і можливостей, здатних забезпечити випуск високоякісних товарів, необхідних для задоволення потреб споживачів [1]. Цікавим є підхід Т.Г. Храмцової, в інтерпретації якої потенціал – це не лише кількість ресурсів, а й можливість розвитку системи в заданому напрямку [5]. В економіці важливою є реалізація потенціалу, що знаходить своє відображення у результатах діяльності. Ми підтримуємо думку С.І. Ускової про те, що поняття «економічний потенціал» ширше за «ресурсний потенціал», бо останній не включає в свою структуру виробничо-технологічні, організаційні та економічні зв'язки [4].